NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 03571

HANIKE GELT

Sholem Aleichem

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified. If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שלום עליכם

חנוכה געלט

א קינדער שפּיל אין דריי סצענעס
פריי אינסצענירט

פון

י. ד. בערקאָוויץ

דעקאָראציעס און קאָסטיומען געצייכנט פון
ב. ארנסאן

ארויסגעגעבן פון דעם פארלאג
מתנות
בא דעם
שלום עליכם פאָלקס אינסטיטוט
ניו יאָרק.

חנוכה געלט, פון שלום עליכם.
פריי אינסצענירט אין דריי סצענעס
פון י. ד. בערקאָוויץ.
דעקאָראַציעס און קאָסטיומען געצייכנט
פון ב. ארנסאָן
הילע געצייכנט פון א. גודלמאַן.

אלע רעכט פארבאהאלטן.
Copyright 1925
by
The Sholem Aleichem
Folks Institute, Inc.
New York

ארויסגעגעבן מיט דער הילף פון דעם פרויען־קלוב
פון די קליינע קינדערס וועגן.

דעקאָראַציעס צו דער ערשטער סצענע

אנמערקונגען צו די דעקאָראַציעס

די דעקאָראַציעס צו דער ערשטער סצענע זענען צוזאַמענגעשטעלט פון 7 באַזונדערע טײלן און קענען געמאַכט װערן פון דיקע קאַרדאָן (ביװער באָארד) און באַצױגן מיט פּאַסיקע שפּאַלירן (װאָנט פּאַפּיר). די טײל װאָס איז באַצײכנט מיט 7 זאָל געשטעלט װערן לעבן דעקאָראַציע 1. די טרעפּ זענען דאָ בלױז דעקאָראַטיװ און מען קען זיך באַגײן אָן זײ, אױב עס איז שװער צו מאַכן.

פאַר די דעקאָראַציעס פון דער צװײטער סצענע טוט אַזױ: נעמט דעקאָראַציע 7 שטעלט צוריק אַװעק לעבן דעקאָראַציע 6; נעמט אַװעק די קאַנאַפּע, דאָס טישל, די שטולן און פּאַסט זײ אַרײן און די דעקאָראַציעס א. ב. און ג. פון דער צװײטער סצענע; אױב עס װערט געמאַכט די פּלאַטפאָרמעס אָדער די טרעפּ, דאַרף מען אין דער צװײטער סצענע צושטעלן נאָך טײלן, כדי עס זאָל אױסקומען װי אױף דער צײכענונג.

פאַרשוינען:

דער טאטע.

די מאַמע.

שלום.

מאָטל.

ברײנע די קעכין.

די שװעסטער אײדל.

דער שװאָגער זײדל.

דער פעטער בעני.

דער פעטער משה־אהרן.

די מומע פעסל.

ערשטע סצענע

אן אלטמאָדיש הויז. צוויי טירן איינע אנטקעגן, פירט אין דרויסן, און איינע לינקס, פירט אין קיך אריין. רעכטס א פענצטער; אויפן פענצטער שטייט צוגעגרייט אַ זילבערן חנוכה־לעמפל. איבערן טיש ברענט אַ בליצלאָמפּ. — ס'איז די ערשטע נאַכט פון חנוכה. — **דער טאַטע** דאַוונט מעריב, שטייט שמונה־עשרה. **שלום** און **מאָטל** זיצן ביידע באַם טיש, שפּילן אין דרוידל.

מ אָ ט ל

(קוקט אויפן דרוידל, ווי ער דרייט זיך און פאַלט). **געפאלן אויפן שין! ווי אזוי מאכט שין?**

ש ל ו ם

שין מאכט: שוויג! דער טאַטע שטייט דאָך שמונה־עשרה...

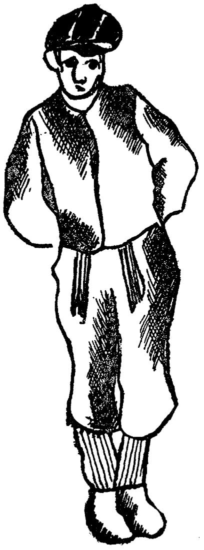
שלום

מאטל

מאָטל

(מיט אַ געבעט). ניין, שלום, כ׳לעבען, זאָג דעם אמת: ווי אַזוי מאכן די אותיות אויפן דריידל? איך האָב שוין ווידער פאַרגעסן.

שלום

קאַצענער מוח! וויפיל מאָל דאַרף מען דיר זאָגן? — נון מאכט נ ס, גימל מאַכט ג ד ו ל, היי — ה י ה, שין — ש ם.

מאָטל

און ווי אַזוי וועט דאָס זיין אויף אידיש?

די מאמע

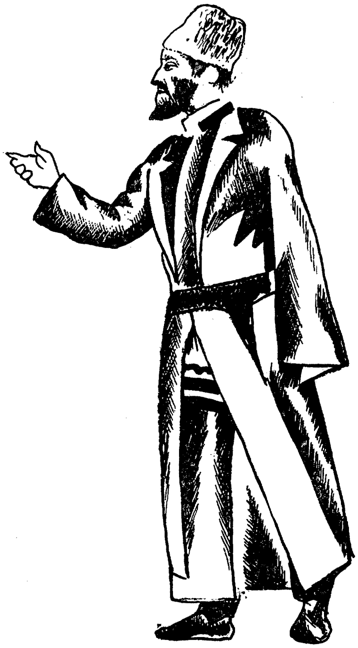

דער טאטע

שלום

אויף אידיש? נון — דו ביזט אַ נאַר, גימל — א גרויסער...

מאָטל

אבי דו ביזט אַ קלוגער! און ווי מאכט היי און שין?

שלום

היי און שין ווי מאכט? היי און שין מאַכט... טשעפּע זיך אָפּ פון מיר און דול מיר ניט קיין ספּאָדעק!

דער טאטע

(שטייט־אויס שמונה־עשרה, גייט־צו צום קאָמאָד, נעמט־אַרויס פון קעסטל אַ וועקסן ליכטל, זאָגט „עלינו" און מאַכט מיט די הענט צו די קינדער, ווייזט זיי אויף דער קיך). אי—אָ! שהוא נוטה שמים ויוסד הארץ... אי—נו—אָ!

שלום

(קוקט אויף אים, פארשטייט ניט זיין מיין). וואָס? א שוועבעלע?

דער טאטע

(באווייזט אויף דער קיך). אי—אָ—אָ! ועל כן נקוה לך... אי—אָ—נו!

מאָטל

(וויל טרעפן). אַ קאַלאַדאַטשמעסער! אַ שערל? דאָס אויבערשטע פונ׳ם שטויסל?...

דער טאטע

(פאַרקרימט דאָס פּנים אומגעדולדיק). מטאַ—איי!... אי—אָ—נו—פּע! אמי! אמי!... ביום ההוא יהיה אדוני אחד ושמו אחד... די מאַמע! רופט אריין די מאַמע. לאָז זי גיין הערן בענטשן חנוכה ליכטלאך.

שלום און מאָטל

(לאָזן זיך ביידע לויפן צו דער קיך, שרייען פריילאך). מאַמע! גיכער! חנוכה־ליכטלאך! (פון דער קיך באווייזט זיך די מאַמע אין א ווייסן טשיפּעק, מיט פאַרפלאַמטן פּנים. פון הינטן לויפט איר נאָך ברײנע די קעכין מיט א פעטן פּנים און מיט פעטע אויסגעשמירטע הענט).

די מאמע

אוי, אַ מכה איז מיר, חנוכה-ליכטלאך! (קאַטשעט־אַראָפּ די ארבל מאכט א פרום פּנים און שטעלט זיך אָן דער זייט, גרייט צו האָרכן).

ברײנע

חנוכה-ליכטלאך? אוי, א ווייטיק איז מיר. א גרוי—סער! (בלייבט שטיין באַ דער טיר, ווישט די הענט אינם פארטוך, טוט א שמיר מיט דער פעטער האַנט איבער דער נאָז פון אונטן ארויף און לאָזט איבער א שווארצן צייכן איבערן גאנצן פּנים. שלום און מאָטל גיבן אויף איר א קוק און שיסן־אויס א געלעכטער.)

דער טאטע

שאַ, שטיל זאָל זיין!

די מאמע

וואָס פאר א געלעכטער אינמיטן דערינען, פאר חנוכה-ליכטלאך?

ברײנע

(קוקט אויף די קינדער מיט א שמייכל). נישקשה זאָלן זיי לאכן געזונטערהייט! דאָס לאכן זיי דאָך מסתמא פון מיר. (טוט זיך א צווייטן שמיר איבערן פּנים. די קינדער קוקן אויף איר און שטיקן זיך פון געלעכטער.)

דער טאטע

(צינט־אָן דאָס ליכטל, גייט־צו צום חנוכה־לעמפּל, בייגט זיך אָן און מאכט די״ ברכה מיט א ניגון). ברוך אתה, אדוני, אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצוותו וצונו להדליק נר של חנוכה!

די מאמע

(פרום). ברוך הוא וברוך שמו, אמן!

ברײנע

(שאָקלט מיטן קאָפּ). אָמן! (פארקרימט דאָס פּנים, ווי אויף צו וויינען). אוי, טאַטע זיסער, האַרציקער, געטרייער! שוין דערלעבט חנוכה אויך... (גייט צוריק אין קיך. די מאַמע גייט איר נאָך).

דער טאטע

(קוקט אויפן חנוכה־לעמפּל, ווי ס׳ברענט, הויבט אָן זינגען אונטער דער נאָז). הנרות הללו שאָנו מדליקין... (גייט אַרום הין און צוריק, זאָגט עפּעס שטילערהייט, שטעלט זיך אָפּ באַם חנוכה־לעמפּל, קוקט און זאָגט און זאָגט. שלום און מאָטל האָבן זיך פארקליבן אין א ווינקל, קוקן ארויס צום טאטן, ווילן צוגיין צו אים און האלטן זיך אָפּ).

שלום

(טוט א שטופ מאָטלען). מאָטל, נו?

מאָטל

וואָס נו?

שלום

גיי־צו, זאָג אים חנוכה־געלט.

מאָטל

וואָס עפּעס איך זאָל זאָגן חנוכה־געלט?

שלום

אזוי. ווארים דו ביזט קלענער, באַדאַרפסט דו בעטן חנוכה־געלט?..

ברוינע

דער טאטע

(הערט פון ווייטן דעם שמועס פון די קינדער, שטעלט זיך אָפּ, שמייכלט אין באָרד אריין. דער־נאָך גייט ער צו צום קאָמאָד, עפנט פּאמעלאך דאָס קעסטל און נעמט ציילן געלט. שלום און מאָטל קוקן זיך איבער איינער מיטן אנדערן, קערן זיך כלומרשט אָפּ אָן א זייט, קראַצן זיך אונטער דער פּאה, ווי ניט זיי מיינט מען. דער טאטע טוט א הוסט). המ... קינדער, קומט נאָר אהער!

שלום

(גייט צו). הא? וואָס איז, טאטע?

מאָטל

(גייטצו). מיך רופסטו אויך?

דער טאטע

(שמייכלט). דיך אויך... נאט אייך ביידן חנוכה־געלט. (גיט שלומען א פּאפּירן קערבל און מאָט־לען א זילבערן האלב־קערבל).

שלום און מאַטל (נעמען צו דאָס געלט און לאָזן זיך גיין צו דער טיר, פריער פּאַוואָלי, און נאָכדעם גיכער, נעמען זיך פאַר די הענט, שפּרינגען אויף איין פוס און זינגען אונטער).

איינגע, ביינגע,
סטופּע, ציינגע,
אַרצע, באַרצע,
גאָלע שווארצע,
איימעלע, ריימעלע,
ביינעלע, פייגעלע —
האָפּ!

(שטויסן זיך אָן אין טיר מיטן **פעטער בעניך**, וואָס קומט אַריין פון דרויסן).

בעני

ביינעלע, פייגעלע — האָפּ! (כאפּט די קינדער פאַר די הענט און פירט זיי צוריק). וואוהין איז, חברה פלעצל, וואוהין לויפט מען? ווארט א ווײלע, אייך קומט דאָך חנוכה-געלט! (נעמט ארויס פון קעשענע און גיט זיי). נאָ דיר א זילבערנעם גילדן, און נאָ דיר אויך א זיל-בערנעם גילדן! (טוט אויס דעם מאנטל, שטייט און הערט זיך צו צו דער קיך, רעדט צום טאטן). נו, און באַ דיר, הער איך, פרעגלט מען שוין שמאַלץ, מען גרייט לאטקעס? (רייבט די הענט). מאכן מיר, הייסט עס א דאמקע?

דער פעטער בעני

דער טאטע

מאַכן מיר, הייסט עס, אַ דאַמקע. (נעמט אַרויס פֿון קעסטל אַ בויגן פּאַפּיר, זעצט זיך צום טיש, צעוווירעט דעם בויגן אויף קעסטעלאַך).

שלום

טאַטע, ברײַנגען פּאַסאַליעס?

בעני

ער ווייסט אָבער, דער קליינער, ער געדיינקט! (נעמט אים פאר אַן אויער). גיי ברײַנג פּאַסאַליעס — שוואַרצע און ווייסע. (שלום גייט אין קיך און ברענגט אַ זשמעניע פּאַסאַליעס).

דער טאטע

(לייגט אויס די פּאַסאַליעס אויפֿן פּאַפּיר). נאָר איין זאַך וועל איך דיך בעטן, בעני: בלא חרטה ובלא דרײַ. דאָס הייסט: אַ גאַנג זאָל זײַן אַ גאַנג!

בעני

(זעצט זיך צום טיש). נו, מילא, אַ גאַנג איז אַ גאַנג... (גייט אַ גאַנג).

דער טאטע

(שלאָגט אָפּ אַ ציגל). אַ גאַנג איז אַ גאַנג.

בעני

(שלאָגט צוויי ציגלאַך). אַ גאַנג איז אַ גאַנג... (ביידע פֿאַרטיפֿן זיך אינעם שפּיל, קייען די בערד און זינגען עפּעס אונטער דער נאָז. שלום און מאָטל שטייען אַ ווײַלע באַם טיש און קוקן צו דאָס שפּיל, דערנאָך פֿאַרקלײַבן זיי זיך אָן אַ זײַט, זעצן זיך אויף דער ערד און נעמען שפּילן אין דריידל).

שלום

(לייגט אַוועק דאָס דריידל, נעמט אַרויס דאָס געלט פֿון קעשענע). איך האָב שוין אַ קערבל מיט אַ גילדן, און וויפֿיל האָסטו, מאָטל?

מאָטל

איך האָב נאָר אַ האַלב קערבל מיט אַ גילדן.

שלום

ווײַל דו ביזט מיט אַנדערהאַלבן יאָר אינגער פֿון מיר... ווי

מיינסטו, מאָטל, וואָסער יום־טוב איז דער בעסטער פון אַלע ימים־טובים?

מאָטל

איך זאָג, אז חנוכה.

שלום

פאר וואָס ניט פורים?

מאָטל

ווייל פורים איז איין טאָג, און חנוכה איז אַכט טעג. דאָס איז איינס אוועק. און צווייטנס, ווייל חנוכה האָבן מיר ה י י נ ט. און פורים וועט זיין ערשט ווייס איך ווען!...

דער טאַטע

(קייט אן עק באָרד, טרייסלט מיט די פיס אונטערן טיש און זינגט מיט אַ גמרא ניגון). אוי, וואָס טוט מען, וואָס טוט מען, וואָס טוט מען?... זאָל איך גיין אהער? — וועט ער גיין אהין; וועל איך גיין אַהין? וועט ער גיין אַהער. באַדאַרף מען בעסער גיין אַזאַ מין גאַ—אַ—נג...

בעני

(מיטן זעלבן ניגון). אַזאַ מין גאַנג, אַזאַ מין גאַנג!...

שלום

ווי מיינסטו, מאָטל, וויפיל חנוכה־געלט קאָן זיך באַ אונדז צונויפקלייבן פון אַלע פעטערס מיט אַלע מומעס?

מאָטל

פון וואַנען זאָל איך וויסן? איך בין דען א נביא?

שלום

פריער פון אַלץ גייען מיר מאָרגן צום פעטער משה־אַהרן — ער איז א נגיד.

מאָטל

ער איז דאָך אָבער אַ קאַרגער!

שלום

דעריבער איז וואָס? חנוכה־געלט וועט ער מ ו ז ן געבן — ער וועט זיך פון אונדז ניט ארויסדרייען...

מ אָ ט ל

נו, און צו וועמען נאָך וועלן מיר גיין?

ש ל ו ם

נאָכדעם — צום פעטער איצין.

מ אָ ט ל

דער פעטער איצי איז דאָך ברוגז מיטן טאַטן!

ש ל ו ם

און אַז ער איז ברוגז מיטן טאַטן, זיינען מיר שולדיק?...

מ אָ ט ל

נו, און צו וועמען נאָך?

ש ל ו ם

היינט דער פעטער בייניש און די מומע יענטע.

מ אָ ט ל

קאַרג א י י ג ע נ ע קינדער האָבן זיי? אַזאַ כאַליאַסטרע!

ש ל ו ם

דאָס איז קיין תירוץ ניט פאַר חנוכה-געלט!...

מ אָ ט ל

נו, און ווער נאָך וועט דיר געבן?

ש ל ו ם

וואָס הייסט — ווער נאָך? און וואו איז אונדזער איידל? און איר מאַן זיידל?

מ אָ ט ל

זיידל וועט דיר געבן אַ שנעל אין נאָז, ניט קיין חנוכה-געלט!

ש ל ו ם

דאָס וועלן מיר שוין שפעטער זען... שאַ! אָט זיינען זיי דאָ אַליין! (עס קומען אַריין איידל און זיידל, טוען אויס די מאַנטלען).

א י י ד ל

(מיט אַ טרויעריק פּנים). גוט נאָוועמנט טאַטע. (קאָרטשעט זיך) אַזוי קאַלט געוואָרן אין דרויסן און אַזוי פינצטער.

זיידל

(מיט אַ פריילאך פּנים). אַ גוט יום-טוב, שווער! אַ גוט יום-טוב, פּעטער! אַזוי וואַרים דאָ באַ אייך אין שטוב און אזוי ליכ־טיק!... (גייט צו צום טיש). אַהאַ! מע שפּילט שוין אַ דאַמקע לכבוד חנוכה! (קוקט זיך ארום). און פון קיך טראָגט זיך א ריח — א מחיה!... איך האָב מורא, אז מע באַקט לאַטקעס?

בעני

(פּאַרטיפּט אינם שפּיל). מע באַקט לאַטקעס, מע באַקט לאַטקעס, מע באַקט לאַטקעס...

זיידל

(שטייט א ווײלע באַם טיש, דערנאָך דרייט ער זיך אויס, זינגט אונטער

זיידל

איידל

דער נאָז). נאַ־עריצך... (גייט פארביי שלומען מיט מאָטלען עטלאכע מאָל, ווי ער וואָלט זיי ניט געזען, טוט זיך פלוצים א דריי אוים פלינק און דערלאַנגט זיי ביידן צו שנאָל איבער די נעזער, זינגט צו יעדן שנאָל).
נעריצך! ונקדישך!.. (שלום און מאָטל כאַפן זיך פאַר די נעזער).

איידל

(מיט א וויינענדיקן קול). זיידל, מוטשע ניט די קינדער, איך בעט דיך!

זיידל

ווער מוטשעט זיי? (צו די קינדער). איך וויים דאָך, ווייסע־חברהניקעס, אויף וואָס איר קוקט ארוים! איר מיינט דאָך מסתמא פעטי־מעטי, האַ? נאַט זשע אייך ביידן חנוכה־געלט!
(ציילט אוים צו יעדן אין האנט אריין עטלאכע זילבערנע מטבעות, און אידער די קינדער קאָנען כאַפן אַ קוק אויפן געלט, גיט ער יעדן פון זיי צו צוויי שנאָל: אין שפיץ נאָז און אין עק אויער).

איידל

(מיט א וויינענדיקן קול). זיידל, גוואַלד, איך קאָן דאָס ניט צו־קוקן!... (גייט ארוים אין קיך. זיידל גייט צוריק צום טיש).

שלום

אַהאַ! וואָס האָב איך געזאָגט? ער האָט געגעבן חנוכה־געלט!

מאָטל

ער האָט אָבער געגעבן אַ שנאָל אין נאָז אויך!

שלום

האָבן מירביידע געטראָפן...

זיידל

(באַם טיש). נע—עריצך... (קוקט אַריין אינם שפיל). שווער! וואָס טראַכט איר דאָ אזוי לאנג? גייט אָט אזוי אָ! (ווייזט מיטן פינגער אויפן פאַפיר).

דער טאטע

האַ? ווארט א ווײַלע, כאַפ ניט... (זינגט). נאַר איינער, וואָס באַדארף איך דאָ מורא האָבן? טאָמער שלאָגט ער מיר אָפּ

דאָס ציגל? ווער איך באַ אים צונעמען צוויי ציגלאך. איי, וואָס? טאָמער מיינט ער מ י ר שלאָגן דריי ציגלאך?

ב ע נ י

דריי ציגלאך, דריי ציגלאך, דריי ציגלאך?...

ד ע ר ט א ט ע

אוי, ביזטו א טיפש, בעני, און א גרויסער!

ב ע נ י

ביזט אליין א טיפש, מיין ברודער, און נאָך א גרֿעסערער! (גייט א גאנג און פאַרכאַפּט זיך באַלד צוריק).

ד ע ר ט א ט ע

(כאַפּט בעניין פאר דער האַנט). פע, בעני, מיר האָבן דאָך גערעדט, בלא חרטה, בעני, בלא דריי!

ב ע נ י

חרטה? וויפיל מאָל מאַכט זיך, אז דו האָסט חרטה?

ד ע ר ט א ט ע

איך?.. ע, בעני, דערפאַר האָב איך דאָך פיינט מיט דיר צו שפילן אין דאַמקע.

ב ע נ י

ווער זשע נייט דיך, זאָלסט מיט מיר שפילן?... (פון קיך באווייזן זיך די מאַמע און איידל מיט פארפלאמטע פנימער. הינטער זיי טראָגט ברײנע א גרויסן פאַלומעסיק מיט הייסע לאַטקעס, פון וועלכע עס גייט אַ פאַרע).

ד י מ א מ ע

שוין? מע קריגט זיך שוין איבער א פאַסאָלקעלע?...

א י י ד ל

שאַט, אָט קומען די לאַטקעס אליין! (גייט אנטקעגן די ווייבער מיט אַ געזאַנג). נעריצך! ונקדישך!

ש ל ו ם און מ אָ ט ל

(טאַנצן און פאַטשן מיט די הענט). נעריצך! ונקדישך! לאַטקעס! לאַטקעס! לאַטקעס!...

צווייטע סצענע.

דעקאָראַציעס צו דער צווייטער סצענע

אויף מאָרגן אין דער פרי, באַם פעטער משה־אהרן אין הויז. **די מומע פעסל**, אין שפּאַקולן, זיצט באַם טיש און מאַכט אַ זאָק. שלום און מאָטל קומען אריין פארפרוירענע, אַנגעטאָן אין טולופלאַך און ארומגעוויקלט אין גרויסע וואַרימע שאַלן.

שלום און מאָטל

(באַ דער טיר). **אַ גוט מאָרגן, מומע פעסל!**

פעסל

(שטייט אויף, לייגט אַוועק די זאָק). **זע נאָר, געסט! מסתמא געקומען נאָך חנוכה־געלט?** (שלום און מאָטל לאָזן ארונטער די אויגן און שמייכלען. די מומע פעסל טוט זיי אויס די טולופּלאַ, רופט זיי

דער פעטער משה אהרן — די מומע פעסל

צום טיש). נו ? קומט אהער, וואָס שטייט איר בא דער טיר ? (נעמט זיך צום פארטוך). קומט, אָט וועל איך אייך... (שלום און מאָטל קוקן זיך איבער, גייען צו מיט אַ פריילאַכן גלאַנץ אין די אויגן). אויסשנייצן די נאָז... (נעמט יעדן פון זיי מיטן פארטוך באַ דער נאָז). שנייץ־אויס ! גוט, גוט שנייץ־אויס ! זשאַלעווע ניט ! נאָך ! נאָך ! אָט־אזוי !.. (שלום און מאָטל שטייען ביידע מיט די רויטע נעזער, ווי אָפגעשמיסענע). נו, וואָס שטייט איר ? זעצט זיך א ביסל אָפרוען. (די אינגלאך זעצן זיך אָן דער זייט, קוקן אויף די ווענט). וואָס מאכט דער טאַטע ?

שלום

גאָרניט.

פעסל

וואָס מאכט דער טאַטע ?

מאָטל

גאָרניט.

פעסל

געקוילעט גענדז ?

שלום

געקוילעט.

פעסל

געפרעגלט שמאַלץ ?

מאָטל

געפרעגלט.

פעסל

געבאַקן לאַטקעס ?

שלום

געבאקן.

פעסל

דער פעטער בעני געווען ?

מ אָ ט ל

גערוועץ.

פ ע ס ל

געשפּילט דאָמינע ?

ש ל ו ם

געשפּילט. (אין דער צייט קומט אריין דער פעטער משה-אהרן מיט א זויערן פּנים, מיט וואַטע אין די אויערן און מיט נאַסע הענט, גייט גלייך צום האַנטוך).

ש ל ו ם   און   מ אָ ט ל

(שפּרינגען ביידע אויף). א גוט מאָרגן, פעטער משה-אהרן.

(קוקט זיך אויף זיי ניט אום, ווישט די הענט און זאָגט עפּעס, קנייטשט דערביי דאָס פּנים, פּינטלט מיט די אויגן). ברוך אתה... אשר יצר... נקבים, נק—בים! חלולים, חלו—לים!...

פ ע ס ל

משה-אהרן, מע באדארף זיי עפּעס געבן חנוכה-געלט.

מ ש ה - א ה ר ן

(קוקט זיך ניט אום, ווישט די הענט, זאָגט עפּעס און לאָזט אויס מיט אַ קוועטש). ומפליא ל—ע—שות!...

פ ע ס ל

(העכער). משה-אהרן, די קינדער חנוכה-געלט!

מ ש ה - א ה ר ן

האַ? וואָס? (ליוגט איבער די וואַטע פון איין אויער אין אַנדערן).

פ ע ס ל

(שרייט). די קינדער חנוכה-געלט!!!

מ ש ה - א ה ר ן

(גייט צום טיש, האלט זיך באַם בויך). אוי, דער באַאוך! דער באַאוך! (צו די קינדער). חנוכה-געלט ווילט איר? וואָס דאַרפן קינדער געלט? וואָס וועט איר טאָן מיטן געלט? האַ? אויס-געבן, צעטרענצלען, האַ? וויפיל האָט אייך געגעבן דער טאַטע אייערע חנוכה-געלט? האַ?

שלום

מיר א קערבל, און אים א האלבס. (ווייזט אויף מאַטלען. מאַטל, א דערשראָקענער, שאָקלט מיטן קאָפּ).

משה-אהרן

(שטוינט). א קערבל?!... המ... מע באלעוועט קינדער, מע מאַכט פון זיי א תל! (צו שלומען). וואָס וועסטו טאָן מיטן קערבל, האַ? צעבייטן, האַ? זאָלסט דאָס ניט צעבייטן! דו הערסט וואָס איך זאָג דיר? זאָלסט דאָס ניט צעבייטן! צי אפשר ווילסטו דאָס צעבייטן, האַ?

פּעסל

ניט צעבייטן, יאָ צעבייטן — וואָס גייט דאָס דיך אָן? גיב זיי אָפּ זייערס און לאָז זיי גיין געזונטערהייט!

משה-אהרן

(שאָקלט מיטן קאָפּ, זיפצט, גייט אַוועק אין צווייטן חדר, שלעפּט די פּ,ס, קומט צוריק, ציילט אין האַנט עטלאכע גרויסע קופּערנע מטבעות, רעדט צו זיך אליין). המ... מע פּירט-איבער קינדער, מע מאַכט פון זיי אַ תל, א תל-עולם!... (צו די קינדער). נאַט! נאָר פאַרלירט דאָס ניט! איר הערט וואָס מע זאָגט אייך? פאַרלירט דאָס ניט — ס'איז געלט!... (שטופּט זיי אריין יעדן צו עטלאכע מטבעות, גייט אָפּ, טוט אַ מאַך מיט דער האַנט. די קינדער לאָזן זיך לויפן צו די טולופּלאך).

פּעסל

וואַרט! וואָס לויפט איר אזוי? (די קינדער שטעלן זיך אָפּ, קוקן אויף איר. זי נעמט דעם פאַרטוך אין האַנט). גיט אַקאָרשט אַהער אייערע נעזער נאָך אַ מאָל! (שנייצט זיי אויס גוט די נעזער). אָט אזוי! אָט אזוי!...

דריטע סצענע

דעם זעלבן טאָג, ווידער באַם טאַטן אין שטוב. שלום און מאָטל קומען אַריין פון דרויסן מיט רויטע אָנגעפרוירענע פּנימער, טוען אויס די טולופּלאַך.

ש ל ו ם

(גייט צום טיש). אנו, מאָטל, איצט וועלן מיר וויסן, וויפיל סע האָט זיך בא אונדז אָנגעקליבן חנוכה-געלט פון אלע פעטערס און אַלע מומעס... (נעמט אַרויס פון קעשענע דאָס געלט און לייגט אויפן טיש. מאָטל טוט אויך דאָס אייגענע). דו זעסט, מאָטל, וויפיל געלט באַ מיר איז? א גאַנצער אוצר! (פארטראכט זיך א ווײַלע, הויבט-אָן צו לאַכן). דו ווייסט, וואָס מיר האָט זיך היינט באַ-נאַכט געחלומט?

מ אָ ט ל

פון וואנען זאָל איך וויסן? איך בין דען א נביא?

ש ל ו ם

אַ מאָדנער חלום... איך ליג אַזוי און שלאָף, ערשט עס קומט אריין ברײַנע מיט אַ פּאַלומעסיק פול מיט קערבלאַך, און פון די קערבלאַך גייט אַ פּאַרע...

מ אָ ט ל

ווי אזוי קאָן פון קערבלאַך גיין א פּאַרע?

ש ל ו ם

אָט וועסטו הערן... ווי נאָר דו האָסט דאָס דערזען — אז דו גיסט ניט א שפרונג אויף בריינען, נעמסט כאַפּן קערבלאַך פון פּאַלומעסיק און שלינגסט זיי ווי האַלעשקעס. זאָג איך צו דיר: „מאָטל, וואָס טוסטו? קערבלאַך שלינגסטו?” זאָגסטו צו מיר: „ס'איז דאָך היינט חנוכה, און חנוכה איז א מצוה צו שלינגען קערבלאַך”...

מ אָ ט ל

ס'אַ ליגן! איך האָב דאָס גאָרניט געזאָגט!

ש ל ו ם

(צעלאַכט זיך). נאַר איינער! ס'איז דאָך געווען א חלום!.. נו,

לאָמיר זיך נעמען ציילן. נאָר דו ווייסט וואָס? דו שווייג; פריער וועל איך איבערציילן מיינס, נאָכדעם וועסטו ציילן דיינס... (ציילט דאָס געלט). א קערבל מיט דריי צוואַנציקער, מיט פיר גילדן, מיט פינף גריווניעס, מיט זעקס פיטאַקלאַך — וויפיל מאַכט דאָס אינאיינעם? אזוי גרויס, ווי א קערבל מיט דריי צוואַנציקער, מיט פיר גילדן, מיט פינף גריווניעס, מיט זעקס פיטאַקלאַך...

מאָטל

(קאָן זיך ניט דערוואַרטן, ציילט זיין געלט פון איין האַנט אין דער אַנדערער). אַ צוואַנציקער און אַ צוואַנציקער, איז צוויי צוואַנציקער, און נאָך א צוואַנציקער, איז דריי צוואַנציקער, און צוויי גילדן, איז דריי צוואַנציקער מיט צוויי גילדן, און א גריווניע און נאָך א גריווניע און נאָך א גריווניע — איז אינאיינעם צוויי, צוויי צוואַנציקער מיט דריי גילדן, מיין איך דריי גילדן מיט צוויי צוואַנציקער... טפו! וואָס רייד איך?..

שלום

וואַרט! פאַרטומל מיר ניט דעם קאָפּ!... (לייגט אויס די מטבעות אויפן טיש, ציילט שטילערהייט, מאָטל טוט אויך אזוי). מאָטל, דו ווייסט ניט וואָס פאַר מטבעות זיינען עס דעם פעטער משה־אהרנס? (באַווייזט אים די גרויסע מטבעות).

מאָטל

פון וואַנען זאָל איך וויסן? איך בין דען א נביא?

שלום

עפּעס מאָדנע האַרטע מטבעות, און אַלע אָפּגעריבענע... ווי אזוי זאָלן מיר זיי רעכענען? פאַר צענערלאַך?

מאָטל

פאַר וואָס ניט זעקסערלאַך?

שלום

נאַרעלע! אויב צענערלאַך וועט דאָס אויסקומען מער... דו ווייסט גאָר וואָס? לאָמיר זיי אויסבייטן באַ דער מאַמען! (שטייט אויף, רופט). מאַמע! מאַמע!

ד י מ אַ מ ע

(קומט אַריין פון קיך). האַ, וואָס איז?

ש ל ו ם

(באוווייזט איר די מטבעות). בייט אונדז אוים אָט די צענערלאַך...

ד י מ אַ מ ע

(טוט א קוק אויפן געלט). וואָס איז דאָס פאַר מאָדנע פיטאַקעס? ווער האָט דאָס אייך אריינגערוקט אַזאַ געלט? (די קינדער שעמען זיך אויסזאָגן און מאַכן אַ שוויג).

ש ל ו ם

בייט אונדז אוים, מאַמע...

ד י מ אַ מ ע

ווי אַזוי זאָל איך אויסבייטן, אַז איך ווייס ניט, וואָס פאַר אַ געלט דאָס איז? ס׳איז גאָר קיין געלט ניט... (גייט צוריק אין קיך).

ש ל ו ם

(קוקט אויף מאָטלען). נו? וואָס טוט מען איצט?

מ אָ ט ל

איך וועל גיין בעטן ברײינען... (גייט אין קיך און קומט צוריק מיט ברײינען).

ב ר י י נ ע

(גייט אים נאָך מיט א שמייכל). וואָס איז, נשמה מיינע? וואָס ווילסטו מיר זאָגן?

מ אָ ט ל

בייט אונדז אוים אָט די זעקסערלאַך. (ווייזט איר).

ש ל ו ם

ניט זעקסערלאַך, נאָר צענערלאַך...

ב ר י י נ ע

(קוקט אויף די מטבעות). ס׳איז ניט קיין זעקסערלאך און ניט קיין צענערלאַך. ס׳איז עפּעס גאָר דער שווארציאָר ווייסט וואָס!

מאָטל

(מיט א געבעט). בייט-אויס, בריינע!

בריינע

(קוועטשט מיט די פּלייצעס). איך אויסבייטן? ווי קומט צו מיר געלט?

שלום

איר האָט גאָר קיין געלט ניט?

בריינע

ע, קינדעניו, ווען איך זאָל האָבן געלט, וואָלט די וועלט גאָר אַן אַנדער פּנים געהאַט!... (גייט צוריק אין קיך).

שלום

(קוקט אויף מאָטלען פארצווייפלט). נו? ווי אַזוי ווערט מען פּאָרט פּטור פון די האַרטע צענערס?

מאָטל

(טראַכט אַ ווײַלע). ווייסט גאָר וואָס? לאָמיר זיי אריינוואַרפן אין אויוון אריין, אָדער גאָר אין דרויסן אויפן שניי...

שלום

א חכם א איד! שוין גלייכער, דאַכט זיך, אוועקשיינקען זיי אַן אָרעמאַן!

מאָטל

א שיינער בעל-צדקה! ווילסט אָפּנאַרן אן אָרעמאַן?...

שלום

נאַרעלע, ווער זאָגט דען אָפּנאַרן? מיר וועלן אים נאָך געבן דערצו אַן אמתן צוואַנציקער, אַבי ער זאָל נאָר וועלן צונעמען פון אונדז דעם אומגליק... און ווייסט גאָר וואָס מאָטל? לאָז טאַקע אן אָרעמאַן אויך האָבן חנוכה-געלט!...

פאָרהאַנג.